

ASIA Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta**ASIAN VIREILLETULO**

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon. Tarkastuksessa havaittiin, että Itä-Uudenmaan kärjäoikeus oli 18.2.2019 asiassa dnro R 18/1995/766 antamallaan tuomiolla nro 19/107340 tuominnut vastaajan muun ohella 13.12.2016-11.1.2017 tehdystä identiteettivarkaudesta, jota koskeva haaste oli annettu hänelle tiedoksi vasta syyteoikeuden vanhennuttua 28.1.2019.

SELVITYS

Asiassa kärjäoikeuden puheenjohtajana toiminut kärjätuomari on 30.8.2019 päivätyssä selvityksessä myöntänyt identiteettivarkauden syyteoikeuden olleen vanhentunut. Selvityksen mukaan virhe on tapahtunut epähuomiossa.

TUOMION PURKU

Korkein oikeus on apulaisoikeuskanslerin hakemuksesta 19.3.2020 antamallaan päätöksellä nro 0366 (dnro H2019/142) purkanut kärjäoikeuden tuomion siltä osin kuin vastaajan syyksi on luettu identiteettivarkaus syytekohtassa 3. Syyte on hylätty vanhentuneena. Muutoin kärjäoikeuden tuomio on jäänyt pysyväksi.

RATKAISU**Sovellettavat säännökset**

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta, sakko tai rikesakko. Rikoslain 38

luvun 9 a §:n mukaan identiteettivarkaudesta tuomitaan sakkorangaistus. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

Käräjätuomari on selvityksessään myöntänyt identiteettivarkautta koskeneen syyteoikeuden olleen vanhentunut ja asian jääneen häneltä huomaamatta. Koska syyteoikeus kyseisestä rikoksesta oli vanhentunut, ei vastaajaa olisi saanut tuomita teosta rangaistukseen. Käräjätuomari on menetellyt huolimattomasti tuomittaessaan vastaajan vanhentuneesta teosta.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöratkaisun tekemiseen ja saattaa vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena.

Rikosvastuu edellyttää pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat huomioon ottaen ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tapauksissa, joissa kyseisenlaisesta virheestä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena, on tuomarin menettelyä pidetty oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuin tavoin vähäisenä.

Vastaaja on nyt käsillä olevassa tapauksessa tuomittu muiden hänelle syyksi luettujen tekojen ohella identiteettivarkaudesta yhteiseen 75 päivän ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Virheestä ei käytettävissä olevien tietojen mukaan ole aiheutunut vahinkoa asian vastaajalle. Korkein oikeus purki tuomion vanhentuneen teon osalta, ja muutoin tuomio jäi pysyväksi.

Kun käräjätuomarin menettely edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettuin tavoin vähäinen, ei hänen ole ollut syytä epäillä syyllistyneen asiassa rikokseen, ja hänen menettelyään on tutkittu vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa. Pidän virhettä kuitenkin siinä määrin vakavana, että annan hänelle jäljempänä mainitun huomautuksen.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käräjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta teosta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syyteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään.

Pyydän saattamaan ratkaisuni käräjätuomarin tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi Helsingin hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Henna-Riikka Välinen